

Нікітенко А.І.,
Жигалкевич Ж.М.,
канд. економ. наук, доцент
ORCID ID 0000-0002-5847-1302
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ КОРМОВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

НАПРАВЛЕНИЯ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СТРАТЕГИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ КОРМОПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

DIRECTIONS OF ACTIVATION INNOVATION IN STRATEGIC DEVELOPMENT OF FEEDER PRODUCT ENTERPRISE

В статті досліджено теоретичні та практичні аспекти концепції стратегічного розвитку підприємств у сучасних умовах господарювання на прикладі кормовиробничого підприємства. Обґрунтовано організаційно-економічні напрями активізації інноваційної діяльності в стратегічному розвитку підприємства, а також проведено аналіз впливу витрат на результативність інноваційної діяльності підприємства. Також проаналізовано показники джерел фінансування інноваційної діяльності на кормовиробничому підприємстві та показники управління інноваційним розвитком. На основі аналізу запропоновано основні методи та способи активізації інноваційної діяльності, які визначають досягнення стратегічної мети підприємства. Формування стратегічного розвитку розглянуто з урахуванням ринкової та ресурсної складових, які передбачають глибокий аналіз зовнішнього середовища підприємства, оцінку його сильних і слабких внутрішніх сторін, ефективне використання ресурсів, пошук нових комерційно привабливих сегментів ринку.

Ключові слова: підприємство, потенціал, стратегічний розвиток, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток.

В статье исследованы теоретические и практические аспекты концепции стратегического развития предприятий в современных условиях хозяйствования на примере кормопроизводственного предприятия. Обоснованы организационно-экономические направления активизации инновационной деятельности в стратегическом развитии предприятия, а также проведен анализ влияния расходов на результативность инновационной деятельности предприятия. Также проанализированы показатели источников финансирования инновационной деятельности на кормопроизводственном предприятии и показатели управления инновационным развитием. На основе анализа предложены основные методы и способы активизации инновационной деятельности, которые определяют достижения стратегической цели предприятия. Формирование стратегического развития рассмотрено с учетом рыночной и ресурсной составляющих,

которые предусматривают глубокий анализ внешней среды предприятия, оценку его сильных и слабых внутренних сторон, эффективное использование ресурсов, поиск новых коммерчески привлекательных сегментов рынка.

Ключевые слова: предприятие, потенциал, стратегическое развитие, инновационная деятельность, инновационное развитие.

In the article the theoretical and practical aspects of the concept of strategic enterprises in the current economic development of the feeder product company on the basis of "Fidrens Pharming" are analyzed. Organizational and economic lines intensify innovation in the strategic development of the company, as well as an analysis of the impact of spending on innovation performance of the company are proved. Indicators of funding sources for innovation feeder product Ltd. "Fidrens Pharming" and indicators of innovative development are also analyzed. Based on the analysis basic methods and ways of activation of innovation that define the strategic goal of LLCareoffered. Formation of Strategic Development is examined on the basis of market and resource components that provide deep analysis of the environment of the enterprise, assess its strengths and weaknesses internal parts, effective use of resources, research for new commercially attractive market segments.

Keywords: enterprise, potential, strategic development, innovation, innovative development.

Вступ. Український аграрний сектор має великий земельний та кадровий потенціал. Але ефективність реалізації зазначеного потенціалу потребує зміцнення матеріально-технічної бази. Лише активізація інноваційної діяльності зможе забезпечити формування ефективного, ресурсозберігаючого, екологічнобезпечного, наукоємного сільського господарства. Це задовольнить потреби внутрішнього і зовнішнього ринків. Вирішальною умовою розвитку є активізація інноваційної діяльності виробників. Тому постає проблема розробки стратегічного розвитку аграрного сектору з конкретним визначенням перспектив і напрямів інноваційного розвитку, а отже, інформації, що характеризує рівень розвитку та результати інноваційної діяльності.

Концепція стратегічного розвитку підприємства є предметом уваги зарубіжних та вітчизняних науковців і практиків, зокрема: І. Ансоффа, П. Друкера, Г. Мінцберга, М. Портера, О. Амоши, Л. Довгань, З. Шершньової, О. Виханського, Р. Фатхутдінова та ін. Проте питання стратегічного розвитку на основі інновацій вимагають подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення напрямків активізації інноваційної діяльності в стратегічному розвитку кормовиробничого підприємства.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження стали теоретичні положення, викладені в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів. У роботі застосовувалися методи наукової абстракції, фінансово-економічного та інноваційного аналізу.

Результати дослідження. В Україні сільське господарство має низькі

показники продуктивності порівняно з розвиненими країнами. Це є результатом неефективного використання існуючого потенціалу, недостатністю впровадження новітніх технологій та інновацій.

Перехід до ринкових умов господарювання потребує значних змін у сфері стратегічного планування. Оскільки, завдяки всеосяжному централізованому плануванню, звичайна для вітчизняних підприємств модель управління, створена в рамках адміністративно-командної системи, базувалась на зумовленості основних подій і процесів, які розраховано на значну кількість років вперед [1, с. 15]. План був, в першу чергу, інструментом розподілу ресурсів, які використовувались для реалізації жорстко заданих командною системою цілей, засобом контролю та оцінки діяльності підприємства, а виконання та перевиконання плану було підґрунтям для стимулювання його працівників. Сучасна економічна ситуація характеризується досить високим ступенем невизначеності та ризику, і власне «...плани і стратегічний розвиток підприємства допомагають адаптуватися до змін навколишнього середовища» [2, с. 32].

Поступово багато виробників усвідомлює, що без упровадження новітніх технологій та засобів виробництва досягнення високої ефективності й успішна робота на внутрішньому і, тим більше, зовнішньому ринках неможливі. Для прискорення цих процесів, їх активізації при розробці державних програм підтримки та стимулювання розвитку аграрного сектору національної економіки на основі оптимальних управлінських рішень слід чітко визначити чинники, які спонукають до ведення інноваційної діяльності чи перешкоджають їй. Формування напрямів активізації інноваційної діяльності в стратегічному розвитку кормовиробничого підприємства базується на дослідженні таких інформаційних блоків:

- ресурсні показники підприємств для оцінювання потенціалу їх розвитку та ресурсних можливостей упровадження ними інновацій;
- економічні результати виробничої діяльності підприємств для визначення фінансових можливостей упровадження інновацій;
- проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності підприємств щодо впровадження нових прогресивних технологічних процесів, видів інноваційної продукції, маркетингових та організаційних інновацій для визначення чинників сприяння та перешкоджання інноваційному розвитку;
- розвиток інноваційних процесів у сільськогосподарських підприємствах за напрямами, джерелами та обсягами фінансування інновацій для оцінки фактичного рівня розвитку інноваційних процесів на кормовиробничому підприємстві [3, с. 20].

Подане теоретичне дослідження пропонується апробувати на діючому кормовиробничому підприємстві ТОВ «Фідленс Фармінг». Першочергово було оцінено основні показники технологічного рівня підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Показники, що відображають стан основних засобів
ТОВ «Фідленс Фармінг» за 2013-2015 рр.

Показник	Формула розрахунку	2013 р	2014 р	2015 р	Темп росту 2013-2015
Коефіцієнт зносу	$K_{zn} = \frac{Z_n}{P} * 100\%$, де Z_n – сума зносу основних фондів; P – первісна вартість основних фондів.	51,9	52,6	53,6	3,28
Коефіцієнт придатності	$K_{np} = \frac{B_z}{P} * 100$, де B_z – залишкова вартість основних фондів.	48,1	47,4	46,4	-1,70
Фондовіддача	$\Phi_6 = \frac{Op}{\bar{\Phi}}$, де $\bar{\Phi}$ – середньорічна вартість основних засобів, тис. грн., Op – обсяг реалізації продукції (послуг), тис. грн	8,58	6,27	6,87	-19,93
Фондомісткість	$\Phi M = \frac{\bar{\Phi}}{Op}$	0,12	0,16	0,15	25,00
Фондоозброєність	$CBOZ = \frac{BOZ_{поч} + BOZ_{кін}}{2}$ де $BOZ_{поч}$ – вартість основних засобів на початок року, гр.од.; $BOZ_{кін}$ – вартість основних засобів на кінець року, гр.од.;	82,15	89,8	98,21	19,55

Джерело: розраховано авторами

Проаналізувавши матеріально-технічний та технологічний рівень ТОВ «Фідленс Фармінг» слід зазначити, що для підвищення ефективності основних засобів підприємства необхідно здійснити заміну та модернізацію застарілого обладнання з використанням нових видів верстатів та машин (автоматичних, напівавтоматичних, машин з програмним управлінням), які дозволять забезпечити високу досконалість та економічність технологічних процесів.

У фаховій науковій літературі зазначено, що на показники результативності інноваційної діяльності підприємств впливають витрати на наукові (науково-технічні) роботи та інновації.

В результаті детального аналізу джерел фінансування витрат на інноваційну діяльність ТОВ «Фідленс Фармінг» виявлено такі основні джерела фінансування: власні кошти підприємства, кредити банків та інші

позики, кошти вітчизняних та зарубіжних інвестиційних компаній (табл. 2). Нерівномірність динаміки інноваційних витрат пояснюється структурою джерел їх фінансування.

Таблиця 2

Джерела фінансування витрат на інноваційну діяльність
ТОВ «Фідленс Фармінг», 2013-2015 рр.

Джерела фінансування	2013 рік		2014 рік		2015 рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Власні кошти підприємства	56800	65,3	53500	29,8	105000	12,3
Кредити банків та інші позики	13400	12,4	67900	44,8	-	-
Кошти вітчизняних інвестиційних компаній	13150	12,3	9500	8,7	-	-
Кошти зарубіжних інвестиційних компаній	9600	10	27000	16,7	750000	87,7
Загальна сума витрат	92950	100	157900	100	855000	100

Джерело: розраховано авторами

Тенденція до зростання фінансування витрат на інноваційну діяльність спостерігається протягом останніх трьох звітних років, від 2013 по 2015 рр. У 2015 р. загальна сума витрат досягла максимального розміру у порівнянні з 2014 р. та 2013 р. і склала 855000 тис. грн. Різке збільшення фінансування відбулося за рахунок інвестування Голландської компанії «BLGG Agro Хрertus» у сучасну дослідницьку лабораторію кормів для тварин, яка буде створена на базі виробничої площадки в с. Коржі. Лабораторію планується відкрити у найближчий час.

Без детальної та виваженої оцінки ефективності інноваційної діяльності досягнення запланованих результатів неможливо. Значна маса витрат на інноваційну діяльність та активне залучення інвестиційних ресурсів не є індикаторами високої її результативності.

Процес управління інноваціями закінчується аналізом результатів, які було досягнуто та доцільністю застосування обраних інноваційних стратегій, в тому числі аналізом доцільності використання запропонованої системи мотивації персоналу, що бере участь при здійсненні інноваційної діяльності. У табл. 3 наведено показники управління інноваційним розвитком ТОВ «Фідленс Фармінг».

Отримані результати свідчать, що, незважаючи на зростання всіх коефіцієнтів, їх значення далекі від оптимального, тобто ефективність управління залишається досить низькою. Основна причина такої ситуації — відсутність внутрішнього механізму забезпечення досягнення стратегічних цілей у сфері інноваційної діяльності, неефективне використання інструментів інноваційного розвитку.

Таблиця 3

Експертні оцінки системи управління інноваційним розвитком
ТОВ «Фідленс Фармінг» за 2014-2015 рр.

Показники	Фактичні значення по рокам		Зміни
	2014	2015	
Експертна бальна оцінка системи управління	0,28	0,32	+0,04
Рівень оновлення асортименту продукції	0,09	0,14	+0,05
Питома вага продукції, що має патентний захист	0,04	0,07	+0,03
Частка на інноваційному сегменті ринку	0,04	0,09	+0,05
Питома вага витрат на технологічні інновації в загальному обсязі продажів	0,01	0,02	+0,01
Коефіцієнт оновлення обладнання	0,07	0,07	-
Питома вага обладнання з терміном експлуатації не більше 5 років	0,03	0,02	-0,01
Частка осіб зайнятих в НДДКР	0,01	0,01	0
Частка витрат на підготовку кадрів	0,01	0,02	+0,01
Коефіцієнт інноваційного зростання	0,36	0,67	+0,31
Підсумкова оцінка інноваційного потенціалу	0,66	1,11	+0,45
Коефіцієнт приросту продуктивності праці	0,1	0,18	+0,08
Частка нематеріальних активів у загальній величині активів	0,01	0,04	+0,03
Частка чистого прибутку від інновацій	0,06	0,09	+0,03
Частка основних і обігових матеріальних активів, що забезпечують інноваційну діяльність підприємства	0,1	0,11	+0,01
Підсумкова оцінка інноваційного розвитку	0,27	0,42	+0,15

Джерело: розраховано авторами

Що ж стосується вдосконалення організації управління інноваційним процесом на підприємстві ТОВ «Фідленс Фармінг», то особливу увагу слід приділити комплексному застосуванню сіткового планування та складання діаграм Ганта, на підставі яких здійснювати контроль — порівняльний аналіз планів і результатів.

Сітковий метод — це система прийомів і способів, що дозволяють на основі застосування мережного графіка (мережевий моделі) раціонально здійснювати весь управлінський процес, планувати, організувати, координувати і контролювати будь-який комплекс робіт, забезпечуючи ефективне використання грошових і матеріальних ресурсів. Застосування цього методу дозволить поліпшити:

– планування, забезпечуючи його комплексність, безперервність, створюючи умови для поліпшення визначення необхідних ресурсів і розподілу вже наявних ресурсів;

- фінансування робіт, тому що з'являються способи більш точного розрахунку собівартості робіт, їх трудомісткості та формування нормативно-довідкової бази;

- структуру системи управління шляхом чіткого визначення і розподілу завдань, прав, обов'язків;

- організацію процедур координації та контролю за ходом робіт на базі оперативної та точної інформації, а також оцінку виконання плану[4, с. 74].

Отже, досягти стратегічної мети підприємства можна саме завдяки його інноваційному розвитку. Причому виконати стратегічні завдання з досягненням стратегічної мети можна лише з використанням інноваційного потенціалу підприємства[5, с. 128].

Формуючи стратегію інноваційного розвитку ТОВ «ФідленсФармінг» використовує комплексний підхід на основі аналізу двох складових:

- ринкової, яка передбачає глибокий аналіз зовнішнього середовища підприємства з урахуванням макро факторів. Підприємство точно націлене на ринки збуту своєї продукції і пошук нових комерційно привабливих сегментів ринку;

- ресурсної, головний фактор успіху якої полягає в ефективному використанні ресурсів підприємства та передбачає оцінку його сильних і слабких внутрішніх сторін.

Таким чином, поєднання цих двох складових для підприємства є дуже важливим, оскільки раціональна оцінка факторів зовнішнього та внутрішнього середовища може суттєво вплинути на інноваційний стратегічний розвиток підприємства, а саме виокремлення сильних сторін підприємства має враховуватись при виборі стратегічного розвитку з урахуванням зовнішніх факторів.

Основними способами та методами активізації інноваційної діяльності на підприємстві ТОВ «Фідленс Фармінг» мають бути:

- удосконалення системи фінансування товарно-інноваційних інвестиційних проектів шляхом оптимізації показників кредитної лінії;

- поліпшення інформаційної і маркетингової роботи за рахунок створення інформаційно-аналітичного відділу з чітко визначеною структурою та функціями спеціалістів;

- впровадження товароорієнтованої організаційної структури управління на підприємстві;

- удосконалення системи стимулювання інноваційної праці шляхом впровадження мотиваційних заходів;

- посилення інноваційної спрямованості стратегії бізнесової поведінки підприємства та його адаптації до мережевої інформаційної системи за рахунок введення у бізнес-плани підприємства розділів що конкретизували б

інформаційну систему підприємства та систему мотиваційних чинників інноваційної діяльності.

Отже, вплив способів та методів введення інновацій також має важливе значення при стратегічному розвитку підприємства, оскільки визначаються найважливіші напрямки за якими планує розвиватись підприємство надалі.

Висновки. Стан сучасної економічної ситуації характеризується високим ступенем невизначеності. Сутність стратегічного розвитку підприємства полягає у підготовці наявних ресурсів до перспектив і можливостей, які відкриваються у майбутньому.

Наукова новизна поданого дослідження полягає в тому, що визначено вплив активізації інноваційної діяльності на стратегічний розвиток підприємства. Інновації дозволять підприємству отримати додаткові прибутки та грошові потоки та мати стійкі позиції на ринку.

Концепція впровадження інновацій з метою стратегічного розвитку підприємства потребує подальших досліджень. Адже чим радикальнішими будуть зміни на підприємстві, тим вищим буде ступінь ризиків. Тому під час реалізації інноваційних та реорганізаційних проектів слід оцінювати вплив запроваджуваних інноваційних проектів на поточну оціночну та прогнозовану ринкову вартість підприємства, що буде предметом подальших досліджень.

Література:

1. Хілл Чарльз В.Л. Глобальний бізнес сьогодні / Чарльз В.Л. Хілл. - Університет штату Вашингтон, 2011. – 506с.
2. МінцбергГ. Концепція Стратегії II: Інший погляд,чому організації потрібні стратегії / Г.Мінцберг // Каліфорнія – Менеджмент, 2013. - С.25-32.
3. Чандлер А. Д. Стратегія і структура, розділ з історії американських промислових підприємств/ А. Д. Чандлер. - Кембридж: MIT Press, 2014. - 457 с.
4. Томпсон А. А. Стратегічний менеджмент: концепції і випадки / А. А.Томпсон, А. Д.Стрікленд, 4-е вид. Університет штату Алабама, бізнес-публікації, Плато, штат Техас. - 2012. - 568 с.
5. Хіггінс Д.М. Організаційна політика і стратегічне управління / Д.М. Хіггінс- Чикаго: Драйден Прес, 2013. – 816с.